

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת.....2
- ב. שתי עיניו למעלה דחוי למעלה שתי עיניו למטה דחוי למטה ... דקיימן למעלה ... דקיימן ... דקיימי עינו אחת למעלה ועינו אחת למטה ... וקיימי כסדרן נמי ורואה את החדר ואת העלייה כאחת.....2
- ג. עור בין סומא בשתי עיניו בין סומא באחת מעיניו חורור והמים הקבועין ... מחסורייתא ... כתב רחמנא דק... מבלבלייתא ... כתב רחמנא תבלול ... כל מחמת כהיותא אתיא מאיש מחסורייתא מדק מבלבלייתא מתבלול משניותא מבעינו 3
- ד. סכי שמש תני רב יוסף סני שמש זגדיין מחוי רב הונא חד מדידן וחד מדידהו...4
- ה. שכבנא שנבינו שוכבים זגדום אחד שחור ואחד לבן5
- ו. הצירן עיניו תרומות וצירניות דומעות דולפות טורדות ... דמזור עיניו.....5
- ז. דנפישין זיפיה תמיר שתמו זיפין ... שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין ... הא דאשתיור גרדומי הא דלא אישתיור גרדומי6
- ח. עיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז.....7
- ט. גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו7
- י. חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו8
- יא. הצומם והצומע איזהו צומע כל שאזניו קטנות והצומם כל שאזניו דומות לספוג 8
- יב. שפתו העליונה עודפת על התחתונה התחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום ושנשרו שיניו פסול מפני מראית העין.....9
- יג. נטלו קרנותן וזכרותן עמהן פסולה ואין פודין עליהם נטלו טלפיים וזכרותם עמהן פסולין ונפדין עליהם ... נטלו קרניין וטלפיים וזכרותן עמהן פסולין ונפדין עליהן ... הא דאיתעקור איתעקורי הא דאיגום איגומי9
- יד. פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגור תרגמה זעירי מעילוי זכרות10

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

- מו. דדין שוכבין כשל אשה כריסו צבה מיבורו יוצא נכפה אפילו אחת לימים רוח קצרה באה עליו המאושבן ובעל גבר 11
- מז. משתינין מים בפני רבים 12
- יז. ואין שותין מים בפני רבים 13
- יח. הא איתתא לא תקום להדיא באנפי ינוקא אניסא לית לן בה 13
- יט. עמוד החוזר מביא אדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא אדם לידי ירקון 13
- כ. אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת הרי זה מרות אשך האמור בתורה ... כל שנימוחו אשכיו ... כל שרות באשכיו 14
- כא. מקיש בקרסוליו ובארכבותיו 15

דף מד.

א. אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת

כבר התבאר לעיל דף מג: שמששה מומים שבחוטם¹ הראשון – מי שעיקר חוטמו שוקע² אע"פ שאינו כוחל³ שתי עיניו כאחת⁴ וזה הרום האמור בתורה.

ב. שתי עיניו למעלה דחוי למעלה שתי עיניו למטה דחוי למטה ... דקיימן למעלה ... דקיימן ... דקיימי עינו אחת

¹ רמב"ם שם הלכה ז

² שבהיותו שוקע אין בו רק הנחירים ואין בו צורת פנים (מלבי"ם שם אות מח)

³ דהיינו אע"ג שאם רוצה לצבוע עיניו במכחול אינו יכול להעביר במשיכה אחת בלא שיעכבו החוטם פסול וכדעת ת"ק בתו"כ אמור פ"ג אות מח ודלא כאבא יוסי שפוסל דוקא בכוחל שתי עיניו כאחת

⁴ ובגמרא תנו רבנן הרום שהוטמו שוקע וכו' רבי יוסי אומר אין הרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת אף על פי שאינו כוחל שתי עיניו כאחת ופירש"י שוקע למעלה בין עיניו ומאחר שהוא סתם במתני' כרבי יוסי ומחלוקת בברייתא הוה לן למיפסק כרבי יוסי וכסתם דמתני' ויש לתמוה על רבינו שלא פסק כן ואפשר שפסק כן מפני ששנויה בלשון תימה הפלגת משמע דלאו סברא היא ולכך הביאו בגמרא אותה ברייתא לגלות דלא קי"ל כהיא סתם מתני'. כס"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL1l7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

למעלה ועינו אחת למטה ... וקיימי כסדרן נמי ורואה את החדר ואת העלייה כאחת

עוד התבאר שם שאחד עשר מומים בעינים⁵, ומהן:

הראשון – מי שהיו שתי עיניו למעלה מן המקום הראוי להם קרובות מפרחתו.

השני – מי שהיו שתי עיניו למטה ממקום הראוי להם.

השמיני – מי שראיית עינו מעורבבת עד שרואה את החדר ואת העלייה כאחת ויודע דבר זה בעת שידבר עם חבירו ונראה כאילו הוא מסתכל באיש אחר.

התשיעי – מי שאחת מעיניו משונה מחברתה במקומה.

ג. עור בין סומא בשתי עיניו בין סומא באחת מעיניו חורזור והמים הקבועין ... מחסורייתא ... כתב רחמנא דק... מבלבלייתא ... כתב רחמנא תבלול ... כל מחמת כהיותא אתיא מאיש מחסורייתא מדק מבלבלייתא מתבלול משניותא מבעינו

וכבר התבאר לעיל דף מג. ששמונה מומין בעין⁶ שותפים לאדם ובהמה – ואלו הן:

הראשון – העיור בין באחד מעיניו בין בשניהן.

⁵ רמב"ם שם הלכה ו

⁶ רמב"ם שם ה"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

השני – מי שאינו רואה בשתי עיניו או באחת מהן, אע"פ שאין נראה בהן שינוי כלל מחמת שירדו מים אל תוך העין⁷ בקביעות⁸ ומונעים את הראות⁹.

השלישי – מי שאינו רואה בעיניו או באחת מהן ראייה ברורה מחמת שהיה בה סנורים קבועים.

הרביעי – מי שבעינו¹⁰ כמו גרגיר של ענב אף ע"פ שהוא רואה.

החמישי – מי שיצא בשר יתר בעינו עד שחפה מעט מן השחור של עין.

השישי – מי שנמשך הלובן של עין ונכנס ממנו מעט בשחור עד שנמצא השחור מעורב בלובן והוא תכלול¹¹ האמור בתורה, אבל אם יצא מן השחור לתוך הלבן אינו מום שאין מומין בלבן¹².

השביעי – מי שהיתה נקודה לבנה בתוך השחור וזהו דק האמור בתורה והוא שתהיה צפה על גבי השחור, אבל אם לא היתה צפה או שהיתה משוקעת בשחור אינו מום, וכן אם היתה נקודה שחורה בתוך הלבן אפילו צפה אינו מום שאין מומים בלבן.

השמיני – היתה נקודה שחורה שוקעת בתוך השחור אף זה נקרא דק, אבל אם היתה צפה הואיל והיא שחורה בשחור אינו מום.

ד. סני שמש תני רב יוסף סני שמש זגדיין מחוי רב הונא חד מדידן וחד מדידהו

⁷ ועיין בתפארת ישראל שם אות כ שפירש שעניו נוטפות וזולגות מים תמיד

⁸ ומה שאמר הקבועים הוא שב אל המים והחורור שלפעמים יתמסמס הסתום ויסורו המים ויתפזרו ולא יעמדו ולפעמים תהיה הראיה נעדרת מחמת סבות אחרות ויבריא אחרי כן רמב"ם פירוש המשניות בכורות פ"ו מ"ג

⁹ ר"ב בכורות פ"ו מ"ג מלב"ם בתורה והמצוה אמור פ' ג אות זו ועיי"ש שגם טיפות לבנות שיש בעין ומונעות את הראות הרי הם בכלל זה

¹⁰ ועיין בתפארת ישראל שם אות יג שכתב שיש על השחור שבעין בליטה עגולה כעינב משמע שעל הלבן אינו מום

¹¹ מלשון בלול

¹² שאינה אלא שומן העין (ר"ב שם מ"ב)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

עוד התבאר שם שמאחד עשר מומין בעין שמיוחדים באדם השביעי – מי שמקבץ ריסי עיניו ועוצמן מעט בשעה שרואה אור או בשעה שהוא רוצה לדקדק בראיה

התשיעי – מי שאחת מעיניו משונה מחברתה בין במקומה.

העשירי – בין במראה כגון שהיתה אחת שחורה ואחת פתוכה.

ה. שכבנא שגביניו שוכבים וגדום אחד שחור ואחד לבן

עוד התבאר שם שמחמשה מומין שמיוחדים באדם בבגבות¹³ העין.

השני – מי שגביניו שוכבין דהיינו שמרוב אורכם מוטלים על עיניו¹⁴.

החמישי – מי שאחד¹⁵ מגביניו משונה מחבירו בין ששערו של זה ארוך ושערו של זה קצר בין ששערו של אחד שחור ושערו השני לבן או אדום הואיל ויש ביניהם שינוי זה הרי זה פסול.

ו. הצירן עיניו תרוטות וצירניות דומעות דולפות טורדות ... דמזור עיניו

עוד התבאר שם שמאחד עשר מומין שבעין המיוחדים באדם.

הרביעי – מי שעניו מוזרות¹⁶ והן יוצאות בעיני הנמר וכמי שהוא מסתכל בעת שכוּעס כעס הרבה.

¹³ רמב"ם שם הלכה ד

¹⁴ ר"ב שם מ"ב וברמב"ם שם כתב ומוטלים על עפעפיו ופסולים כל זמן שלא גלחם (תפארת ישראל שם אות טו)

¹⁵ עיין הר המוריה שם שכתב שלמד זה מזגדום ועיין שטמ"ק כאן שגרז שגביניו אחד שחור ואחד לבן

¹⁶ זהו דמזור עינו. הר המוריה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

השביעי – מי שדמעיו זולפות¹⁷ תמיד¹⁸.

החמישי – מי שלחלוהית¹⁹ נמשכת מראש עינו מכנגד החוטם.

השישי – או מזנב עינו מצד צדעיו.

ז. דנפישין זיפיה תמיר שתמו זיפין ... שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין ... הא דאשתיוז גרדומי הא דלא אישתיוז גרדומי

ארבעה מומין פוסלין באדם בריס העין ואלו הן:

הראשון – מי שאין לו שער כלל²⁰ בריסי עיניו²¹.

השני – מי ששער ריסי עיניו מרובה מעובה הרבה²².

השלישי – מי ששער אחד מריסי עיניו משונה²³ משער ריס אחר כגון שאחד שחור ואחד לבן או שאחד נושר והשני מעובה.

הרביעי – מי שעפעפיו סגורות מעט ואינן נפתחות הרבה כשאר כל האדם²⁴.

¹⁷ זהו דומעות. שם

¹⁸ משמע שאינו פסול בבחמה אלא רק באדם ודלא כתפארת ישראל שם פ"ו אות כ אמנם עיי"ש פ"ז אות כד שכתב שמה שבמשנה חזר ונשנה פסול זה גבי אדם אע"ג שנכתב גבי בהמה (לפי פירושו שם) הוא משום שבאדם אין לו רפואה ובבהמה יש לו רפואה אמנם ברמב"ם א"א לומר כן שהרי במומים שבאדם ובבהמה כתב בפ"ז ה"ה "מחמת שירדו מים קבועים כנגד ראותיו" וא"כ לא הוי ליה להזכירו כאן כלל שמשמע שאינו שייך אלא רק באדם וע"כ צ"ל דתרי מילי הוי מי שיש לו מים בעיניו שאינו יכול לראות מהמתם וזה בין באדם בין בבהמה ומי שעניו זולגות תמיד שזה רק באדם ואפשר נמי שאינו מעכב את הראיה וצ"ע.

¹⁹ זהו דולפות. שם

²⁰ אבל אם נשאר רושם מעט אינו פסול אלא משום מראית העין כמבואר לקמן

²¹ זהו שתמו זיפין

²² זהו דנפישין זיפיה

²³ זהו בכלל זגדום לעיל דמ"ש מגבינין או עינים שעכל ששני אברים אמורים להיות דומים אם משונים הוי מום. שאינו שזה עיין כס"מ

²⁴ נראה שרבינו היה גורס כגירסת הערוך שכתב בערך טרוטות וזה לשונו בפרק מומין אלו טרוטות דמרמצן עיניה פירוש שעפעפיו סגורות ואינם פתוחות אלא מעט עכ"ל. כס"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

עוד התבאר לעיל שם שמי שנשרו ריסי עיניו ונשאר השיער בעיקרן, פסלו²⁵ מפני מראית העין²⁶. ואינו לוקה ועבודתו כשירה.

ח. עיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז

עוד התבאר לעיל שם שמאחד עשר מומין בעין הפוסלים באדם

החמישי – מי שעניו גדולות הרבה כשל עגל.

השישי – גם שם מי שעניו קטנות כשל אווז

ט. גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו

ארבעה מומין פוסלים באדם בכל הגוף²⁷ ואלו הן:

הראשון – מי ששיעור גופו גדול מן הראוי לפי שיעור שאר איבריו כגון ידיו רגליו ושוקיו.

השני – מי ששיעור גופו קטן מהראוי לשיעור איבריו.

השלישי – הארוך ביותר.

²⁵ רמב"ם שם הלכה יז

²⁶ ומסקי' בגמ' דליכא משום מראית העין רק הנך תרתי ובתוספתא פ"ה איתא וז"ל הזבלגנים והקרחנים ושאיין להם שיניים בעלי חטוטרות כשרים אבל פסולין מפני מראית העין עכ"ל כבר אוקמה בש"ס דיחידאה הוא ובר' יהודה ור' יהודה מכשיר ג"כ בחטוטרות וכן מתיר בקרחנין. ואולי יש להגיה בתוספתא כמו הברייתא דאיתא לפנינו בש"ס שם וז"ל הקרחנין והננסין והזבלגנין (ועי' ירושלמי יומא פ"ב ה"ד יעו"ש). והנה לפי הכלל שנתן רבינו בפ"ו ה"ו דמומין המיוחדין באדם ולא בבחמה דאע"פ שהוא לוקה לא חלל עבודתו יעו"ש ומשמע דכל המומין דאיתנהו בפרק זה דינם כך וזהו תימה גדולה הא בפרשת אמור בתורה אחר אשר חשב המומין שבאדם כתוב ולא יחלל את מקדשי וכו' דמבואר מזה שאם עבד חילל ושם כתיב הרבה מומין שמיחדים רק באדם ולא בבחמה. ועי' בבכורות מ"ג ב' דמבואר שם דמום גמור גם באדם מחללין עבודה ודווקא דבר הפוסל משום שאינם שווים בזרעו של אהרן אינו מחלל עבודה יעו"ש היטיב ודוחק לומר דרבינו כוונתו שם על המומין דאינו מומין גמורים. שוב ראיתי ומצאתי בשו"ת שבסוף ס' קהלת יעקב חלק אה"ע סי' ב' שהרניש בזה יעו"ש היטיב (וכבר שמעתי מתרצים דרבינו סמך על הש"ס דזבחים ט"ז א' דאיתא שם מה לבע"מ שכן עשה קרבים כמקריבים יעו"ש ואי איתא הא איכא המיוחדים באדם לבד דבהם לא עשה קרבים כמקריבים ומ"מ מחללי עבודה אלא ודאי דאה"נ דלא מחללי עבודה ולכאורה דבר נכון הוא אבל מ"מ אין לבי ודעתי מתיישב בזה.

²⁷ שם הלכה יד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרביעי – הננס והוא הקצר ביותר עד שיהיו מופלגין משאר העם.

י. חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו

כבר התבאר לעיל שם מהששה מומין שבחוטם²⁸ האדם

החמישי – מי שחוטמו גדול מאבריו.

השישי – מי שחוטמו קטן מאבריו.

וכיצד משערין אותו באצבע קטנה שעל ידו אם היה חוטמו גדול ממנה או קטן ממנה הרי זה מום.

יא. הצומם והצומע איזהו צומע כל שאזניו קטנות והצומם כל שאזניו דומות לספוג

ארבעה מומין באזן²⁹ מיוחדים באדם ואלו הן:

הראשון – מי ששתי אזניו קטנות הרבה.

השני – מי ששתי אזניו נפוחות דומות לספוג³⁰. וי"א³¹ שאזניו כווצות וסתומות.

השלישי מי שאזניו מדולדלות למטה³².

²⁸ רמב"ם שם הלכה ז

²⁹ שם הלכה ג

³⁰ ובר"ב פ"ז מ"ד פ"י שכווצות וסתומות ועיי"ש בתוי"ט "שהספוג והוא צמר הים כמ"ש הרמב"ם כאן ופ"ה דאבות [משנה ט"ו] כששואבת מים היא מתנפחת ונקביה מתרחבים וכשכובשין אותה ומוציאין ממנה מה ששאבה. היא מתכווצת וכל נקביה נעשים צרים. וישר בעיני רש"י לפרש שדומות לספוג כשנתרוקנה שאז היא בעינה. אבל הרמב"ם כתב נפוחות דומות לספוג דהיינו כשהיא מליאה ממה ששאבה דהשתא הוי כמו היפך מאזניו קטנות. וכן ראיתי בערוך ערך צמח שכתב דומות לספוג שאזניו גדולות מקובצות ביחד".

³¹ פירש"י

³² והוא מה דאיתא להלן אף הצימח לא הווי ידעי רבנן מאי צימח שמעו לההוא טייעא דהוה קאמר מאן דבעי צימח ואישתכח נדיא חזינא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרביעי – מי שאחת מאזניו משונה מחברתה במראה.

יב. שפתו העליונה עודפת על התחתונה התחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום ושנשרו שיניו פסול מפני מראית העין

שלשה מומים מיוחדים באדם בשפתים³³ ואלו הן:

הראשון – מי ששפתו העליונה עודפת על התחתונה³⁴.

השני – מי ששפתו התחתונה עודפת על העליונה ואפילו אם אין בה עצם אע"ג שבבהמה לא הוי מום באדם הוי מום.

השלישי – מי שפיו רפוי ורירו יורד מפיו³⁵.

וכבר התבאר לעיל שם שמי שנשרו שיניו פסול משום מראית העין. ואינו לוקה ועבודתו כשירה.

יג. נטלו קרנות וזכרות עמהן פסולה ואין פודין עליהם נטלו טלפיים וזכרותם עמהן פסולין ונפדין עליהם ... נטלו קרניין וטלפיים וזכרותם עמהן פסולין ונפדין עליהן ... הא דאיתעקור איתעקורי הא דאיגום איגומי

³³ שם ה"ח תוי"ט שם פ"ו מ"ט ופ"ז מ"ה

³⁴ שבבהמה אינו מום אלא בתחתונה עודפת ולא בעליונה

³⁵ מ"ש מי שפיו רפוי ורירו יורד מפיו. שם (דף מ"ג:) א"ר יוחנן וכו' הובלגנין פסולין ופירש רבינו כפירוש שני דערוך. כס"מ וכן כ' רבינו להדיא בה' תפלה פט"ו גבי נכ"פ זבלגין היינו מי שרירו יורד על זקנו. מעשי למלך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

בהמה ובכלל זה פרה ועז³⁶ שניטלו³⁷ קרניה וזכרותן עמהן³⁸ כלומר העצם הרכה התחובה בתוך הקרנים ושרשי הזכרות ולא נשאר מהן כלום ונראית גומא בראש הרי זה מום ופסול לגבי מזבח. נפדה ונשחט בחולין, אבל אם ניטלו הנקבות שיש בקרנים כשר ושוחטין במקדש.

ואם לא נעקרו³⁹ מעיקרן אלא נחתכין מלמעלה ושרשיו נשארו אין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה דאינו מום גמור לפדות עליו. ואין מקריבין אותה⁴⁰, לפי שאינה מן המובחר והכתוב אומר (דברים יב פסוק יא) מְבַחֵר נִדְרֶיכֶם. אלא ירעו עד שיפול בהן מום ואם הקריבין יראה לי שחורצו.

ורחל למרות שברובם אין קרנים אם יש לה קרנים כשירה. ויש מכשירים עז זכר שיש לו קרנים מתחילת ברייתו⁴¹.

אבל בטלפיים⁴² אם ניטלו הטלפיים וזכרותן עמהן וזהו עצם שבתוך הטלפיים והיינו כף הרגל, אף על פי שרק נגממו מלמעלה ונשאר עדיין מזכרותן מעט קרוב לבשר מ"מ הוי מום גמור ונפדה עליו ושוחטין אותו בחולין.

יד. פרה שקרניה וטלפיה שחורים יגוד תרגמה זעירי מעילוי זכרות

³⁶ בהר המוריה תמה יש לעיין דהו"ל לפרושי איזה נקבה מיירי והיינו דרחל דווקא וכמבואר בש"ס שם (דפרה ועז אף נקבות צריך להיות להם קרניים) ועוד מאי מקומו לכאן ועוד דל"ל לרבינו למינקט מאי דכשר הא ממילא נדע דכשר כיון שלא כתב דהוי מום ולא נדע פסולו א"כ ממילא נדע דכשר הוא. לכן נראה לענ"ד דכצ"ל אבל נקבה שיש להקרנים (מלה חדא) וה"פ אבל אם ניטלו הנקבות שיש בקרנים כשר ושוחטין במקדש כמבואר שם בש"ס נבי פרה דיגוד מעילוי זכרות והרי היא כשרה.

³⁷ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ב הלכה ד
³⁸ בעז שאין לו קרנים מתחלת ברייתו יש לתמוה על רבינו למה לא כתב דין זה ואפשר שרבינו מפרש דעז שאין לו קרנים דמכשר בברייתא היינו בניטלו קרניו בלא זכרות.

³⁹ ערוך השלחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נב סעיף ט
⁴⁰ רמב"ם שם הלכה ח

⁴¹ ורבינו השמיט עז שאין לה קרנים אולי דמכיון שלא פסל אלא בניטלו מכלל דבאין לה מעקרא כשרן. מעשה רקת, א"ה אולם צ"ע דא"כ הוי ליה להכשיר בכל בהמה ובכס"מ משמשע דהוי מום דפי' בדעת רבינו בניטלו קרניו בלא זכרות.

⁴² רמב"ם שם ה"ה וערוה"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

פרה אדומה שהיו⁴³ קרניה או טלפיה שחורים יחתוך עד הזכרות, שצריך להיות כולה אדום⁴⁴.

אבל אם⁴⁵ השחרות מגיע לזכרות עד השורש שבשיחתוך תשאר גומא, אין לה תקנה שאם יחתוך שם עשאה בעלה מום. אולם אם אינו מגיע לשורש יחתוך⁴⁶.

דף מד:

**טו. דדין שוכבין כשל אשה כריסו צבה טיבורו יוצא נכפה
אפילו אחת לימים רוח קצרה באה עליו המאושבן ובעל
גבר**

שלשה מומין⁴⁷ מיוחדים באדם בבטן ואלו הן:

הראשון – מי שכריסו צבה דהיינו שבטנו גדולה ביותר עד שהיא בולטת.

השני – מי שטיבורו יוצא ואינו שוקע כשאר בני אדם.

השלישי – מי שדדיו שוכבין על בטנו כרדי אשה.

ארבעה באיברי הזרע ומהן⁴⁸:

הראשון – מי שכים הביצים גדול וארוך עד שמגיע לארכובותיו⁴⁹.

⁴³ רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק א הלכה ה

⁴⁴ ערוך השלחן העתיד הלכות פרה אדומה סימן נג סעיף כב

⁴⁵ כס"מ שם

⁴⁶ דאין זה מום אלא מצוה מן המובחר של מבוחר נדריכם ובפרה הואיל ונעשית בחוץ ודמיה יקרים י"ל דשפיר דמי. עיין מעשה רקח ובאחרונים שם

⁴⁷ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ח הלכה ט

⁴⁸ שם הלכה יב

⁴⁹ ברכיו (תפארת ישראל שם פ"ז אות לז) ופסק כלישנא קמא להחמיר דעד ארכובותיו פסול. ומדברי רש"י ז"ל משמע דקאי רק אניד יעו"ש היטיב אמנם מרבינו מבואר דקאי נמי על ביצים וי"ל משום דרש"י מפרש דקאי על הביצים בעצמן ולכן דחוק לו לפרש שיגיעו עד הארכובה אולם לרבינו דמפרש על כים של ביצים אתי שפיר גם ע"ז. והבן. הר המוריה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

השני – מי שהגיד שלו ארוך עד שמגיע לארכובותיו.

ועוד יש שם באדם ארבעה מומין אחרים ואלו הן⁵⁰:

החרש⁵¹ השומה כמו שיבואר להלן דף ה. בעזחי"ת, והנכפה⁵² אפילו שאינו אל פעם אחת בימים רבים. מי שרוח רעה מבעתתו תמיד או בעתים ידועים.

טז. משתינין מים בפני רבים

כבר התבאר במסכת ברכות דף סב. שהיוצא לנקביו⁵³ צריך לנהוג בצניעות בבית הכסא, ויצמצם בגילוי גופו רק מה שמוכרח לו לגלות שלא למנהגו. וישתדל לגלות עצמו סמוך כפי האפשר לעשיית צרכיו.

ויזהר לנהוג בצניעות גם בלילה, ויסגור הדלת אפילו בחושך, משום צניעות. וכל אדם צריך להזהר בזה, ולא רק תלמידי חכמים. ואף להטלת מי רגליו יהא צנוע.

אולם מותר להשתין אפילו ביום בפני רבים אם צריך לכך שאין לו מקום. ואפילו בפני אשה מותר מפני שיש סכנה אם יעמיד עצמו.

ובזמנינו שמצוי⁵⁴ בית הכסא בכל מקום, מן הראוי לילך גם להטלת מים לבית הכסא שיש בו מחיצות, כיון שהוא דבר קל והדבר נחשב כאילו אין לו צורך לכך, וכל ירא שמים יש לו לעשות כן. אבל כשנודמן שאין בית הכסא במחיצות פנוי, אין לו לחכות עד שיתפנה, משום סכנה. וכשבונים מתחילה טוב לעשות מחיצות גם על המקומות שנעשו להטלת מים.

⁵⁰ שם הלכה טז

⁵¹ עיין סתם רעק"א שם שהביא שבשו"ת נוב"י אבהע"ז סי' נג נסתפק אם הוא דוקא שאינו שומע ואינו מדבר או אפילו אינו שומע לחוד

⁵² נופל מחמת חולי ואפילו אינו אלא פעם אחת בזמן מרובה ואינו תדיר (ר"ב שם פ"ז מ"ה) ועיי"ש במשנה שנמנה נמי השיכור ועיי"ש בר"ב שפי' "ולא מיין, הוא דחשיב כבעל מום מן המומין היתרים באדם שאם עבד לוקה ואין עבודתו מחוללת. אבל השכור מיין ושכר, אם עבד חלל. דבפרשת שתוי יין כתיב (ויקרא י) ולהבדיל בין הקודש ובין החול. ושכור דמתניתין אינו אלא ששתה חלב הרבה, או רוב דבש, או אכל דבילה קעילית, ונתבלבלה דעתו. שאלו חשובים כבעלי מומים ואין מחללים עבודה": ועיין ליקוטי הלכות בעין משפט סו"פ ז

⁵³ שו"ע ונו"כ או"ח ג יב ומ"ב כב

⁵⁴ אגרות משה יו"ד ח"ג סימן מז אות ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יז. ואין שותין מים בפני רבים

י"א⁵⁵ שיש להזהר שת"ח השותה מים יהפוך פניו ולא ישתה בפני רבים, ובזעת הסעודה או שאר משקין אף שלא בשעת הסעודה אין צריך. אולם בימינו⁵⁶ אין מקפידין בזה ושותין מים אף שלא בשעת הסעודה בפני רבים.

יח. הא איתתא לא תקום להדיא באנפי ינוקא אגיסא לית לן בה

אשה לא תעמוד⁵⁷ להשתין אפילו כנגד פניו של תינוק אבל לצדדין שאינה משתנת נגד פניו ממש מותר.

ט. עמוד החוזר מביא אדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא אדם לידי ירקון

סילון של מי רגלים החוזר – היינו שהוא מפסיק באמצע ההטלה⁵⁸ מביא לידי חולי ירקון, שיש בו סכנה גדולה. ודוקא הפסקה⁵⁹ בקילוח הראשון היא שמביאה לידי חולי. ויש מן האחרונים⁶⁰ סוברים שאין במי רגלים אלא קילוח אחד, מתחילתם ועד סופם, והפסקה, אף בסופו, מביאה לידי חולי.

⁵⁵ מ"ב קע ס"ק יב מא"ר או"ח קע ח וא"א אופנהיים שם בשו"ע ד דלא כמג"א שאסר בשאר משקין אף בסעודה
⁵⁶ ברכ"י שם דין ב וכתב וכן הפוסקים השמיטו להא, דסוברים כפירוש ר"ת שהביא התוס' שם. וכ"כ בכף
החיים יח

⁵⁷ שו"ע ונו"ב או"ח ג יב ומ"ב כב

⁵⁸ ועי' א"א (בוטשאטש) סי' ג סי"ז, שמצדד שאין מביא לידי ירקון אלא עמוד החוזר בהסח הדעת, ולא כשעצר
בכוונה.

⁵⁹ עי' רמב"ם שם; מ"ז או"ח סי' ג ס"ק יב, ופמ"ג משב"ז שם בדעתו, ועי' ציון הבא; עי' ערוה"ש או"ח סי' מג
סי"ד. ועי' ברכות שם, שאמרו כע"ז בעמוד (של גדולים) החוזר, שאף הוא מביא לידי חולי, וזה דוקא בעמוד
הראשון

⁶⁰ בכור שור ברכות מא לרש"י ד"ה אין מ"ר; מו"ק או"ח סי' ג. ועי' מ"ז שם ס"ק יב, שבתחלה הבין בדעת רש"י
הנ"ל שהאיסור להטיל מימיו בעמידה באופן שניצוצות ניתזים על רגליו בסוף הקילוח, עי' ציון 116 ואילך,
הוא שמא יעצור עצמו לפני סוף הקילוח, כדי להמנע מהתזת הניצוצות, ויסתכן, ותמה שאין הסכנה אלא
בעמוד ראשון, וע"ש שמסיק שיש לפרש דברי רש"י בע"א.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הטלת מימיו על גבי דבר קשה, יש מן האחרונים⁶¹ שכתבו שאף היא יכולה להביא לידי ירקון, לפי שהדבר הקשה מכה את קילוח המים, והקילוח חוזר לאחוריו, וכיון שהוא חושש שמי רגליו יפגעו בו אינו מטיל מימיו בבח, והרי זה כסילון החוזר, ולדעתם אסור להטיל מימיו על גבי מקום קשה, מחמת הסכנה⁶².

כ. אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת הרי זה מרוח אשך האמור בתורה...כל שנימוחו אשכיו... כל שרוח באשכיו

כבר התבאר שארבעה מומין פוסלין באדם באיברי הזרע ואלו הן⁶³:

הראשון – מי שכים הביצים גדול וארוך עד שמגיע לארכובותיו⁶⁴.

השני – מי שהגיד שלו ארוך עד שמגיע לארכובותיו.

השלישי – מי שנמרחו שתי אשכיו⁶⁵ והם הכים של ביצים.

⁶¹ גלות עליות בתשובה בסוה"ס (ורשא עמ' 262), וכע"ז במצות ראה סי' ג ס"ק יד, בביאור דברי ר"פ בבכורות מד ב: לא יטיל אדם מימיו לא על כלי חרס (שהיינו על דופנו מבחוץ) ולא על מקום קשה, וע"ש בבאור המשך הגמ' שם: דאמר רב הני מדורי דבבל מהדרי מיא לעין עיטם, שזו הוכחה שקילוח חוזר לאחוריו ע"י שפוגע במקום קשה, שכן עיקולי הפרת היורד מא"י לבבל, מכים את מימיו, וגורמים שישבו לאחוריהם עד עין עיטם, שהוא מקום גבוה הרבה, ע"י זבחים נד ב, פירוש אחר בדברי ר"פ.

⁶² אולם פשטות דין הגמ' שהטיל מימיו סמוך לנהר בבבל, לא יטילם על גבי כלי חרס, שמרוקנים אותו לאחר מכן לנהר, וכן לא על מקום קשה, שאין המים נבלעים בו אלא נשטפים למקום מדרון ונופלים לנהר, לפי שנהרות בבל מוליכים מים לעין עיטם, שהוא מעין שממנו באים מים למקוה שבבית-המקדש שבו טובל הכהן-הגדול ביום-הכיפורים, ומכוער הדבר להטיל מימיו לתוכו, ויש שפירשו שעין עיטם הוא נהר שמושך לארץ-ישראל, ויש לחוש שיהיו שותים ממנו. ועיין או"ז סי' קכא ושו"ת רשב"א ח"א סי' ק ע"י גלות עליות (ורשא עמ' 262), שהק' מדוע לא אסרו אף להטיל מ"ר לתוך פרת, ומה יעשה הבא בספינה בו, ועוד, איזה גנאי הוא בטיפה הבטלה ברבוא רבבות (ומשמע שהבין שהגנאי הוא לכה"ג הטובל בו, ולא בעצם ההטלה למקום שבו עתיד לטבול), ועוד, שמימרא זו של ר"פ נאמרה אחרי חורבן ביהמ"ק, ולכשיבנה לא נהיה בבבל.

⁶³ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ח הלכה יב

⁶⁴ ברכיו (תפארת ישראל שם פ"ז אות לו) ופסק כלישנא קמא להחמיר דעד ארכובותיו פסול. ומדברי רש"י ז"ל משמע דקאי רק אנ"ד יעו"ש היטיב אמנם מרבינו מבואר דקאי נמי על ביצים וי"ל משום דרש"י מפרש דקאי על הביצים בעצמן ולכן דחוק לו לפרש שיגיעו עד הארכובה אולם לרבינו דמפרש על כים של ביצים אתי שפיר גם ע"ז. והבן. הר המורה

⁶⁵ אבל בנברא כך אף באין לו ביצה אחת הוה מום. כס"מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

הרביעי – מי שרוח באשכיו ועיניו ביציו נפוחים והוא מרוח אשך האמור בתורה.

וכבר התבאר לעיל דף מג: ששנים עשר⁶⁶ מומים באיברי הזרע שנים לאדם ולבהמה ואלו הן:

- א. הראשון – מי שנמעך הגיד שלו, מעצמו.
- ב. השני – או נכתת, היינו שכתתוהו באבן או בדבר אחר עד שנתמעך.
- ג. השלישי – או ניתק שניתוק ביד ממקומו אלא שעדיין תלוי.
- ד. הרביעי – או נכרת לגמרי.
- ה. החמישי – מי שנמעכו הביצים שלו או אחת מהן.
- ו. השישי – או נכתתו או אחת מהן.
- ז. השביעי – או נתקו או אחת מהן.
- ח. השמיני – או נכרתו או אחת מהן.
- ט. התשיעי – מי שאין לו אלא ביצה אחת אע"פ שיש לו שני כיסין⁶⁷, וכן מי שאין לו ביצים כלל נמי הוי מום.
- י. העשירי – מי ששתי ביציו בכיס אחד.
- יא. האחד עשר הטומטום.
- יב. השנים עשר האנדרוגינוס.

כא. מקיש בקרסוליו ובארכבותיו

ט"ו מומים פוסלים באדם בשוקים וברגלים⁶⁸ ומהם:

הי"ג מי שברכיו עקומות לחוץ וקרסוליו לפניו ומקיש בקרסוליו בעת שמהלך.

הי"ד מי שרגליו עקומות לצד חוץ ומקיש בארכבותיו בעת שמהלך.

⁶⁶ שם פרק ז' ה"ח ושם סעי' יב לבוש סי' שט

⁶⁷ ועיין חזו"א על הרמב"ם כאן שהוכיח שלדעת הרמב"ם בין באדם בין בבהמה יש שני כיסים אבל דעת תוס' בכמה מקומות שאין לאדם אלא כיס אחד

⁶⁸ רמב"ם שם פרק ח הלכה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

